

بررسی رابطه همبستگی بین خانواده و اعتیاد به اینترنت بین دانش‌آموزان دختر
متوسطه دوم شهرستان محمودآباد

**Examining The Relationship Between Family Solidarity And Internet Addiction
Among High School Girl Student Of Mahmoudabad City**

Narjes Rashid

Master's student in Career Counseling, Khazar
Institute of Higher Education, Mahmood Abad, Iran.

Email: narjesrashid@yahoo.com

نرجس رشید*

دانشجوی کارشناسی ارشد مشاوره شغلی موسسه آموزش عالی
غیرانتفاعی خزر محمود آباد.

Abstract

family factors play an important role in the initiation and exacerbation of internet addiction in teenagers. And this problem also affects the family due to its consequences. This research was conducted with the aim of investigating the relationship between family and internet addiction among High school girls' students of Mahmoudabad city. The statistical population of this research has formed 50 people by all girl students of the high school level of Mahmoudabad city. The sampling method in this research is the full census method and a statistical sample of 50 people was taken. For collecting of information were used two standard questionnaires of olsons adaptability and family solidarity and Young's Internet Addiction questionnaire. The software of spss 23 was used to check research hypotheses and obtain quantitative estimates of relationships between variables. The results showed that there is a significant relationship between the family and internet addiction among high school girl's student in Mahmoudabad city. Also, the correlation variable between families predict about 91 percent of the changes In internet addiction.

Keywords: Family, internet, teenager.

چکیده

عوامل خانوادگی نقش مهمی در شروع و تشدید اعتیاد به اینترنت در نوجوانان بازی می کنند. و این مشکل بواسطه پیامدهایش خانواده را نیز تحت تاثیر قرار میدهد.

این تحقیق با هدف بررسی رابطه همبستگی بین خانواده و اعتیاد به اینترنت بین دانش‌آموزان دختر متوسطه دوم شهرستان محمودآباد انجام گرفت. جامعه آماری این پژوهش را کلیه دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه دوم شهرستان محمودآباد به تعداد ۵۰ نفر تشکیل داده‌اند. روش نمونه‌گیری در این تحقیق به شیوه تمام سرشماری می‌باشد و نمونه آماری ۵۰ نفر برآورد شد. برای جمع‌آوری اطلاعات از دو پرسشنامه استاندارد انطباق‌پذیری و همبستگی خانوادگی اولسون و پرسشنامه اعتیاد به فضای مجازی یانگ استفاده شد. جهت بررسی فرضیه‌های تحقیق و به دست آوردن برآوردهای کمی روابط بین متغیرها از نرم‌افزار SPSS23 استفاده شد. نتایج نشان داد که بین خانواده و اعتیاد به اینترنت بین دانش‌آموزان دختر متوسطه دوم شهرستان محمودآباد رابطه معنی‌داری وجود دارد. همچنین متغیر همبستگی بین خانواده حدود ۹۱ درصد از تغییرات اعتیاد به اینترنت را پیش‌بینی می‌کند.

واژه‌های کلیدی: خانواده، اینترنت، نوجوان.

مقدمه

اینترنت یکی از وسایل ارتباطی در عصر جدید است که توسط انسان به کار گرفته شده است. این وسیله باعث سرعت و دقت در کارها و گسترش ارتباط شده است، به گونه‌ای که کره زمین را تبدیل به دهکده جهانی کرده است. اینترنت منتقل کننده میلیون‌ها پیام است، پیام‌هایی که بر ارزش‌ها، نگرش‌ها و هویت فرهنگی کاربران آن در سطح خرد و بر نظام‌های فرهنگی-اجتماعی در سطح کلان تأثیر می‌گذارد. از آن جا که برقراری ارتباط اصلی‌ترین دلیل استفاده کاربران از اینترنت و شبکه‌های اجتماعی می‌باشد و افراد در زمان کمی با افراد متعدد می‌توانند ارتباط برقرار کنند، در بسیاری از موارد منجر به استفاده افراطی افراد، به خصوص نوجوانان و جوانان از این فضاها شده است و باعث می‌شود که افراد به ارتباط در فضای مجازی بیش از ارتباط در فضای واقعی علاقمند شوند که این امر می‌تواند سلامت روانی آن‌ها را تهدید کند. اختلالاتی چون اعتیاد به اینترنت، افسردگی، انزوای اجتماعی، اختلال هویت، کاهش احساسات، عدم اعتماد به نفس از جمله اختلالات رایج استفاده مفرط از اینترنت می‌باشد [۱].

دوره نوجوانی یکی از مهم‌ترین دوره‌های زندگی انسان است؛ به گونه‌ای که بیشترین تغییرات شخصیت (چه از لحاظ شناختی، اجتماعی و فیزیکی) در این دوره شکل می‌گیرد [۲]. بر طبق سرشماری سال ۲۰۱۱، حدود ۱۲ میلیون نوجوان ۱۰-۱۹ ساله در ایران وجود دارد که نیمی از آن‌ها را دختران تشکیل می‌دهند [۳]. دختران نقش مهمی در سلامت جامعه امروز و آینده دارند و سرمایه‌گذاری بر روی این گروه سنی و ارتقاء سطح سلامت و کیفیت زندگی آن‌ها یکی از مهم‌ترین راهکارها برای تحقق اهداف سازمان‌های بهداشتی محسوب می‌شود [۴].

از سویی خانواده فراهم‌کننده فضای امنی است که فرزندان در آن مهارت‌های ارتباطی صمیمانه و نزدیک و سالم را می‌آموزند. یکی از کنش‌های خانوادگی، همبستگی یا انسجام خانوادگی است که نشان‌دهنده روابط عاطفی میان والدین و فرزندان در مراحل مختلف رشدی است [۵]. مطالعات نشان داده‌اند که خانواده‌هایی که همبستگی در آن‌ها بالاست، اعضا حمایت بیشتری از یکدیگر دارند، احساس نزدیکی و گرمی بیشتری نسبت به هم دارند و وقت بیشتری برای با هم بودن و صمیمت روانی و فیزیکی می‌گذارند [۵].

خانواده به عنوان یک سیستم اجتماعی- فرهنگی دائماً با تقاضای تغییر مواجه است و آنچه به این تقاضا دامن می‌زند تغییرات زیستی- روانی- اجتماعی اعضای خانواده و تغییرات ناشی از سیستم اجتماعی است که خانواده در بستر آن قرار دارد. یکی از تغییرات موثر بر خانواده تکنولوژی‌های ارتباطی است. اینترنت به سرعت به یکی از ابزارهای مهم در زندگی بشر تبدیل شده [۶] و یکی از نگرانی‌ها در این حوزه مربوط به افرادی است که مبتلا به اعتیاد به اینترنت بوده و از آن به صورت لجام گسیخته استفاده می‌کنند [۷].

در این میان اعتیاد به اینترنت که بیشتر مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته است به صورت اشتغال ذهنی افراطی با اینترنت، افکار عودکننده درباره محدود کردن و کنترل استفاده از آن، ناتوانی در رفع و از بین بردن هوس دسترسی به آن، استفاده مداوم از اینترنت با وجود نقص کارکرد در حیطه‌های مختلف، اتلاف زمان در اینترنت و وجود میل افراطی و هوس بدان حتی هنگامی است که اینترنت در دسترس نیست تعریف شده است [۸]. از آنجایی که نوجوانان بیشتر به اینترنت علاقمندند، نسبت به گروه‌های دیگر بیشتر از اینترنت استفاده می‌کنند [۹]. و نگرانی فزاینده‌ای وجود دارد که آن‌ها الگوهای آسیب‌شناختی استفاده از اینترنت نشان دهند [۱۰]. و مهم‌تر اینکه نوجوانان مبتلا به اعتیاد به اینترنت، میزان استفاده از اینترنت را از والدینشان مخفی می‌کنند [۱۱]. شیوع اعتیاد به اینترنت در بین نوجوانان کشورهای اروپایی بین ۱ تا ۱۸/۳ درصد [۱۲-۱۴] و در کشورهای آسیایی بین ۱۳/۷ تا ۱۸/۴ درصد [۱۵، ۱۶] گزارش شده است. مطابق آمار مرکز جهانی اینترنت در سال ۲۰۱۲ در ایران ۴۲ میلیون کاربر اینترنت وجود داشته که نشانگر ضریب نفوذ بیشتر از ۵۳ درصد می‌باشد. گرچه آماری در زمینه اعتیاد

به اینترنت در بین نوجوانان ایرانی وجود ندارد، اما با توجه به گزارش سیموس و همکاران [۱۷]. در زمینه افزایش اعتیاد به اینترنت همراه با افزایش ضریب نفوذ، میزان شیوع آن در کشور ایران روند فزاینده‌ای در پیش دارد. این عقیده که عوامل خانوادگی نقش مهمی در شروع و تشدید اعتیاد به اینترنت در نوجوانان بازی می‌کنند، منبع پژوهش‌های تجربی قابل ملاحظه‌ای بوده است و چنانچه گونوک و دوغان [۱۸] اشاره کرده‌اند اعتیاد به اینترنت صرفاً مشکل یک فرد نیست، بلکه مشکلی است که خانواده مسئول آن است و این مشکل به واسطه پیامدهایش خانواده را نیز تحت تاثیر قرار می‌دهد. احتمال دارد که اعتیاد به اینترنت در عدم هماهنگی و اختلاف‌های بین اعضای خانواده به طرق متعدد نقش داشته باشد [۱۹]، به طوری که برخی پژوهش‌ها نشان می‌دهند که افراد دارای اعتیاد به اینترنت در مقایسه با افراد غیرمعتاد به اینترنت جو خانوادگی بدتری داشته و احساس می‌کنند والدین محبت کمتری نسبت به آن‌ها ابراز کرده [۲۰] و رضایت ادراک شده کمتری از خانواده نشان می‌دهند [۲۱، ۲۲]. همچنین مطالعات نشان داده‌اند که کارکرد خانواده و تعارضات خانوادگی با اعتیاد به اینترنت در جوانان مرتبطند [۱۰] و افراد وابسته به اینترنت در خرده مقیاس‌های کارکرد خانواده (کنترل رفتاری، پاسخ‌دهی عاطفی، حل مساله، روابط، نقش‌ها و نمره کل کارکرد خانواده) تفاوت معناداری با گروه کنترل نشان می‌دهند [۲۳]. یافته‌های برناردی و پالانتی [۲۴] حاکی است که مبتلایان به اعتیاد به اینترنت، سطوح بالاتری از نقض در روابط خانوادگی نشان داده و میزان ساعات استفاده از اینترنت با شدت نقص در روابط همبستگی دارد.

مطالعات نشان داده‌اند که نوجوانان معتاد به اینترنت در مقایسه با افراد غیرمعتاد، رضایت از خانواده کمتری داشته، احساس می‌کنند والدین توجهی به آن‌ها ندارد و تعارضات بین والدین آن‌ها بیشتر است [۱۰]، نمرات بالاتری در مقیاس سنجش خانواده کسب کرده [۲۵، ۲۶] و رضایت کمتری نسبت به والدین خود دارند [۲۷]. همچنین پارک و همکاران [۲۸] نشان داده‌اند که نگرش‌های والدینی، تعاملات خانوادگی، پیوستگی درون خانواده و خشونت خانوادگی با اعتیاد به اینترنت نوجوانان رابطه دارند. مطالعات دیگری نیز به بررسی روابط والد-فرزند در نوجوانان دارای اعتیاد به اینترنت پرداخته‌اند. لیو و کو [۲۹] نشان دادند که افرادی که دارای اعتیاد به اینترنت هستند کیفیت رابطه فرزند-والدی پایین‌تری نسبت به افراد عادی دارند؛ همچنین دل‌بستگی ضعیف پدر-فرزند با اعتیاد به اینترنت فرزندان رابطه دارد [۳۰] و نوجوانان مبتلا به اعتیاد به اینترنت سطوح بالاتر تعارض ادراک شده والد-فرزند نشان می‌دهند. با این حال مطالعات پیشین در زمینه اعتیاد به اینترنت، کارکردها و فرآیندهای خانواده را به صورت جامعی مورد بررسی قرار نداده‌اند. اغلب پژوهش‌های انجام گرفته کارکردهای خانواده را نه از نظر والدین، بلکه نوجوانان دارای اعتیاد به اینترنت مورد ارزیابی قرار داده‌اند، و در زمینه فرآیند خانواده بر رابطه نوجوان بر یکی از والدین (پدر) پرداخته‌اند و مهم‌تر اینکه جهت‌گیری نظری چندان مشخصی نداشته‌اند. همچنین مطالعات حاکی هستند که فرآیند خانواده-کیفیت تعاملات و روابط محیط خانواده-مکانیزم پیشگیرانه‌ای است که می‌تواند بر تحول فرزندان تاثیر گذارد [۳۱]. بنابراین هدف مطالعه حاضر بررسی رابطه بین همبستگی بین خانواده و اعتیاد به اینترنت بین دانش‌آموزان دختر متوسطه دوم شهرستان محمودآباد می‌باشد.

پیشینه تحقیق

محمدی‌نسب و همکاران [۳] مطالعه‌ای با عنوان بررسی رابطه همبستگی خانواده و الگوی ارتباطی والدین با بحران هویت نوجوانان انجام دادند. یافته‌ها نشان داد که بین همبستگی خانواده و جهت‌گیری گفت و شنود با بحران هویت رابطه منفی و معنی‌دار، و بین جهت‌گیری هم‌نوایی با بحران هویت رابطه مثبت معنی‌دار وجود دارد. همچنین همبستگی خانواده و الگوی ارتباطی والدین می‌توانند بحران هویت را پیش‌بینی کنند. زندی‌پیام و همکاران [۳۲] مطالعه‌ای با عنوان رابطه جو عاطفی خانواده و سلامت روان با اعتیاد به بازی‌های آنلاین انجام دادند. نتایج نشان داد که نتایج نشان می‌دهد بین جو عاطفی خانواده

و اعتیاد به بازی‌های آنلاین و نمره کلی سلامت روان و اعتیاد به بازی‌های آنلاین همبستگی مثبت و معنی‌داری وجود دارد. هم‌چنین نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که جو عاطفی خانواده می‌تواند ۰/۳۰ واریانس اعتیاد به بازی‌های آنلاین را پیش‌بینی کند. خانجانی و همکاران [۳۳] مطالعه‌ای با عنوان بررسی ارتباط کارکرد خانواده، سبک دلبستگی و سبک‌های تربیتی والدین با اعتیاد به اینترنت در نوجوانان انجام دادند. نتایج نشان داد که سبک‌های دلبستگی دوسوگرا و دلبستگی اجتنابی، سبک‌های فرزندپروری سلطه‌گر و بی‌توجه و مولفه مشارکت عاطفی به صورت مثبت و معناداری اعتیاد به اینترنت را پیش‌بینی می‌کنند و هم‌چنین سبک فرزندپروری مقتدر و مولفه‌های کارکرد خانواده شامل کنترل و کارکرد عمومی به صورت منفی و معناداری اعتیاد به اینترنت را پیش‌بینی می‌کنند. امیرتیموری [۳۴] در مطالعه خود به این نتیجه رسید که جو خانواده یعنی انعطاف‌پذیری و همبستگی خانواده می‌تواند میزان وقوع رفتارهای پرخطر را پیش‌بینی کند. مارتینز و همکاران [۳۵] نشان دادند که ساختار خانواده نوجوانان از جمله انسجام خانوادگی بین مادر و نوجوان، کشمکش‌ها و تعارضات بین والدین نقش مؤثر در ناسازگاری‌های دوران نوجوانی افراد دارند.

روش تحقیق

پژوهش حاضر با توجه به هدف که به دنبال بررسی رابطه میان متغیرهاست، پژوهشی توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری این پژوهش را کلیه دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه دوم شهرستان محمودآباد به تعداد ۵۰ نفر تشکیل داده‌اند. روش نمونه‌گیری در این تحقیق به شیوه تمام سرشماری بود در نتیجه حجم نمونه ۵۰ نفر در نظر گرفته شد. در این پژوهش به منظور جمع‌آوری اطلاعات از دو پرسشنامه به شرح زیر استفاده شده است:

۱- مقیاس انطباق‌پذیری و همبستگی خانواده - III: یک ابزار ۲۰ سوالی است که توسط اولسون و همکاران [۳۶] برای سنجش دو بعد عمده عملکرد خانواده، یعنی همبستگی و انطباق‌پذیری تدوین شده است. این مقیاس بر اساس الگوی حلقوی پیچیده عملکرد خانواده ساخته شده است که بر وجود سه بعد محوری در عملکرد خانواده، یعنی همبستگی، انطباق‌پذیری (قدرت تغییر کردن) و ارتباط تأکید دارد. مقیاس انطباق‌پذیری و همبستگی خانواده - III سومین ابزار از یک رشته ابزار است که برای سنجیدن دو بعد از این سه بعد ساخته شده است. این ابزار برای قرار دادن خانواده‌ها در «الگوی حلقوی پیچیده» تدوین شده است و این کار را با سنجیدن نظر اعضاء نسبت به خانواده خود در وضع حاضر (ادراک) و در وضعیت دلخواه (ایده‌آل) آن‌ها انجام می‌دهد. بنابراین، در این مقیاس به همان ۲۰ سوال به دو طریق متفاوت پاسخ داده می‌شود [۳۷]. نمره کل مقیاس مقیاس انطباق‌پذیری و همبستگی خانواده - III، جمع نمره تمام پرسش‌ها، نمره «همبستگی» خانواده با جمع نمره سوال‌های فردی و نمره «انطباق‌پذیری» خانواده با جمع نمره سوال‌های زوج بدست می‌آید. هر چه نمره «همبستگی» بالاتر باشد، خانواده به هم تنیده‌تر محسوب می‌شود. هر چه نمره «انطباق‌پذیری» بیشتر باشد، خانواده آشفته‌تر به حساب می‌آید. در یک تحقیق وسیع برای مقیاس «مقیاس انطباق‌پذیری و همبستگی خانواده، ۲۴۵۳ بزرگسال با سنین مختلف و ۴۱۲ نوجوان شرکت داشتند. هنجار این مقیاس برای خانواده‌ها، خانواده‌های نوجوانان و زوج‌های جوانی که در مراحل گوناگون چرخه زندگی هستند، بدست آمده است. نمره برش برای مشخص کردن انطباق‌پذیری خانواده‌های سخت، با ساختار، منعطف و آشفته و نیز برای مشخص کردن همبستگی خانواده‌های گسسته، جدا، مرتبط و بهم تنیده وجود دارد [۳۷]. در پژوهشی که به وسیله مظاهری و همکاران [۳۸] انجام شد، اعتبار ارزشیابی‌سازی‌پذیری و پیوستگی خانواده به وسیله آلفای کرونباخ برای بعد پیوستگی ۰/۷۴ و برای بعد انطباق‌پذیری ۰/۷۵ بدست آمده است. مقیاس ارزیابی انطباق و انسجام خانوادگی تنها با یک آلفای کلی ۰/۶۸ برای کل ابزار، ۰/۷۷ برای انسجام و ۰/۶۲ برای انطباق از یک همسانی درونی نسبی برخوردار است. ضریب همبستگی در بازآزمایی برای

¹ Family Adaptability and Cohesion Evaluation Scale (FACES-III)

بررسی رابطه همبستگی بین خانواده و اعتیاد به اینترنت بین دانش‌آموزان دختر متوسطه دوم شهرستان محمودآباد

همبستگی خانواده ۰.۸۳ و برای انطباق‌پذیری خانواده ۰.۸۰ بود که نشان دهنده ثبات بسیار خوب است میزان همسانی درونی آن از روش آلفای کرونباخ برای همبستگی ۰.۶۸۹ و برای انطباق‌پذیری ۰.۶۳۶ بدست آمده است.

۲- پرسشنامه اعتیاد به فضای مجازی یانگ^۲ [۸]: پرسشنامه اعتیاد به فضای مجازی یکی از معتبرترین تست‌های مربوط به سنجش اعتیاد اینترنتی است که توسط دکتر کیمبرلی یانگ ابداع شده است. این پرسشنامه دارای ۲۰ سوال بوده و هدف آن سنجش میزان اعتیاد به فضای مجازی در افراد می‌باشد. طیف پاسخ‌دهی آن به صورت لیکرت بوده و دارای پنج درجه می‌باشد. این پرسشنامه استاندارد است و روایی و پایایی آن در مطالعات قبلی با آلفای کرونباخ ۰/۹۰ گزارش شده است. نسخه فارسی این مقیاس در ایران نیز مورد استفاده قرار گرفته و پایایی آن را با آلفای کرونباخ ۰/۸۱ و قاسم‌زاده با آلفای کرونباخ ۰/۸۸ تأیید کرده اند [۳۹].

در بخش استنباط‌های آماری قبل از بررسی فرضیه‌های تحقیق نرمال بودن متغیرهای تحقیق توسط آزمون کولموگروف-اسمیرنوف تک نمونه‌ای بررسی شد. و با توجه به نتایج به دست آمده از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف و نرمال بودن داده‌ها از آزمون همبستگی پیرسون و رگرسیون برای بررسی فرضیات تحقیق استفاده شد. لازم به ذکر است که در تجزیه و تحلیل‌های آماری از نرم‌افزار قدرتمند آماری SPSS نسخه ۲۳ استفاده شد.

یافته‌ها

توصیف نمونه تحقیق بر حسب سواد پدر

جدول ۱- فراوانی و درصد نمونه تحقیق بر حسب سواد پدر

سواد پدر	فراوانی	درصد
دیپلم و کمتر	۵	۱۰
فوق دیپلم	۲۱	۴۲
لیسانس و بالاتر	۲۴	۴۸
جمع	۵۰	۱۰۰

جدول ۱، نشان می‌دهد که دیپلم و کمتر ۵ نفر (۱۰ درصد)، فوق دیپلم ۲۱ نفر (۴۲ درصد) و لیسانس و بالاتر ۲۴ نفر (۴۸ درصد) می‌باشند.

توصیف نمونه تحقیق بر حسب سواد مادر

جدول ۲- فراوانی و درصد نمونه تحقیق بر حسب سواد مادر

سواد مادر	فراوانی	درصد
دیپلم و کمتر	۸	۱۶
فوق دیپلم	۲۳	۴۶
لیسانس و بالاتر	۱۹	۳۸
جمع	۵۰	۱۰۰

جدول ۲، نشان می‌دهد که دیپلم و کمتر ۸ نفر (۱۶ درصد)، فوق دیپلم ۲۳ نفر (۴۶ درصد) و لیسانس و بالاتر ۱۹ نفر (۳۸ درصد) می‌باشند.

توصیف نمونه تحقیق بر حسب شغل مادر

جدول ۳- توزیع فراوانی پاسخگویان از لحاظ شغل مادر

وضعیت	فراوانی	درصد
خانه دار	۲۸	۵۶
شاغل	۲۲	۴۴
جمع	۵۰	۱۰۰

با توجه به جدول ۳، از مجموع ۵۰ نفر آزمودنی، ۲۸ نفر (۵۶ درصد) مادرشان خانه دار، ۲۲ نفر (۴۴ درصد) مادرشان شاغل می‌باشد.

توصیف نمونه تحقیق بر حسب شغل پدر

جدول ۴- توزیع فراوانی پاسخگویان از لحاظ شغل پدر

وضعیت	فراوانی	درصد
آزاد	۲۵	۵۰
کارمند	۲۰	۴۰
کارگر	۵	۱۰
جمع	۵۰	۱۰۰

با توجه به جدول ۴، از مجموع ۵۰ نفر آزمودنی، ۲۵ نفر (۵۰ درصد) شغل پدرشان آزاد، ۲۰ نفر (۴۰ درصد) پدرشان کارمند و ۵ نفر (۱۰ درصد) پدرشان کارگر می‌باشند. جدول ۵، حاوی آماره‌های توصیفی همبستگی بین خانواده می‌باشد.

جدول ۵- آماره‌های توصیفی متغیر همبستگی بین خانواده

میانگین	میانگین	انحراف معیار	کمترین	بیشترین
۱۴۷/۶۸	۱۴۹/۵۰	۱۲/۳۰	۱۱۹/۰۰	۱۶۲/۰۰

با توجه به نتایج جدول ۵، میانگین متغیر همبستگی بین خانواده برابر با ۱۴۷/۶۸، میانگین برابر با ۱۴۹/۵۰، انحراف معیار ۱۲/۳۰، کمترین ۱۱۹/۰۰ و بیشترین مقدار متغیر همبستگی بین خانواده برابر با ۱۶۲/۰۰ می‌باشد. جدول ۶، حاوی آماره‌های توصیفی اعتیاد به اینترنت می‌باشد.

بررسی رابطه همبستگی بین خانواده و اعتیاد به اینترنت بین دانش‌آموزان دختر متوسطه دوم شهرستان محمودآباد

جدول ۶- آماره‌های توصیفی متغیر اعتیاد به اینترنت

میانگین	میانه	انحراف معیار	کمترین	بیشترین
۷۳/۴۰	۷۴/۵۰	۶/۴۵	۵۹/۰۰	۸۲/۰۰

با توجه به نتایج جدول ۶، میانگین متغیر اعتیاد به اینترنت برابر با ۷۳/۴۰، میانه برابر با ۷۴/۵۰، انحراف معیار ۶/۴۵، کمترین ۵۹/۰۰ و بیشترین مقدار متغیر اعتیاد به اینترنت برابر با ۸۲/۰۰ می‌باشد.

قبل از بررسی فرضیه‌های تحقیق باید نرمال بودن متغیرهای تحقیق توسط آزمون کولموگوروف-اسمیرنوف تک نمونه‌ای بررسی شود. فرضیه‌های این آزمون به صورت زیر می‌باشند:

H_0 : متغیر مورد بررسی توزیع نرمال دارد.

H_1 : متغیر مورد بررسی توزیع نرمال ندارد.

جدول ۷- آزمون کولموگوروف-اسمیرنوف یک نمونه‌ای برای متغیرهای تحقیق

متغیرها	کولموگوروف - اسمیرنوف Z	sig	وضعیت نرمال بودن	نوع آزمون های مورد استفاده
همبستگی بین خانواده	۰/۱۶۶	۰/۰۷۰	نرمال	پارامتریک
اعتیاد به اینترنت	۰/۳۳۲	۰/۰۶۶	نرمال	پارامتریک

بر اساس نتایج جدول ۷، آزمون کولموگوروف-اسمیرنوف تک نمونه‌ای، که مقدار سطح معنی‌داری برای متغیرهای تحقیق و مؤلفه‌های آن از ۰/۰۵ بیشتر شده است لذا فرض نرمال بودن برای متغیرهای ذکر شده پذیرفته می‌شود. یعنی با ۰/۹۵ درصد اطمینان (در سطح معنی‌داری ۰/۰۵) فرضیه نرمال بودن برای متغیرها پذیرفته می‌شود، به علت اینکه فرض نرمال بودن برای متغیرهای تحقیق و مؤلفه‌های آن پذیرفته شده است، لذا برای بررسی فرضیه‌های اصلی و فرعی تحقیق از آزمون همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون استفاده می‌شود.

فرضیه تحقیق: بین همبستگی خانواده و اعتیاد به اینترنت بین دانش‌آموزان دختر متوسطه دوم شهرستان محمودآباد رابطه معنی‌داری وجود دارد.

H_0 : بین همبستگی خانواده و اعتیاد به اینترنت بین دانش‌آموزان دختر متوسطه دوم شهرستان محمودآباد رابطه معنی‌داری وجود ندارد.

H_1 : بین همبستگی خانواده و اعتیاد به اینترنت بین دانش‌آموزان دختر متوسطه دوم شهرستان محمودآباد رابطه معنی‌داری وجود دارد.

برای بررسی رابطه بین همبستگی خانواده و اعتیاد به اینترنت بین دانش‌آموزان دختر متوسطه دوم شهرستان محمودآباد از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد (متغیرها کمی و پارامتری) نتایج حاصل از این آزمون در جدول ۸، آمده است.

جدول ۸- آزمون همبستگی جهت بررسی رابطه بین همبستگی خانواده و اعتیاد به اینترنت

بین دانش‌آموزان دختر متوسطه دوم شهرستان محمودآباد

آماره همبستگی	مقدار ضریب همبستگی	سطح معنی‌داری	تعداد	وجود رابطه	نوع رابطه
پیرسون	۰/۹۵۵**	۰/۰۰۰	۵۰	رابطه دارد	مستقیم

بر اساس نتایج حاصل از آزمون همبستگی در جدول ۸، ضریب همبستگی پیرسون برابر با ۰/۹۵۵، و سطح معنی‌داری آزمون برابر با ۰/۰۰۰، بدست آمده که از ۰/۰۵ کمتر است، بنابراین بین همبستگی خانواده و اعتیاد به اینترنت بین دانش‌آموزان دختر متوسطه دوم شهرستان محمودآباد رابطه معنی‌داری وجود دارد. ($p < 0/01$). بنابراین فرضیه صفر رد می‌شود و رابطه بین این دو متغیر مستقیم است. لذا فرضیه تحقیق مورد تایید قرار می‌گیرد.

برای پیش‌بینی اعتیاد به اینترنت (متغیر وابسته) از روی همبستگی بین خانواده (متغیر مستقل) از رگرسیون چند متغیره استفاده نموده‌ایم که نتایج آن در جدول ۹، آمده است:

جدول ۹- نتایج تحلیل رگرسیون

شاخص آماری متغیر پیش‌بین	R	R ²	F	B	Beta	t	Sig
همبستگی بین خانواده	۰/۹۵	۰/۹۱	۵۰۱/۷۰	۰/۵۰	۰/۹۵	۲۲/۳۹	p<۰/۰۱

همان‌طور که در جدول ۹، مشاهده می‌شود ضریب همبستگی چندگانه برابر با $R = 0/95$ و ضریب تعیین به دست آمده برابر با $R^2 = 0/91$ می‌باشد. این امر بیانگر این است که متغیر همبستگی بین خانواده حدود ۹۱ درصد از تغییرات اعتیاد به اینترنت را پیش‌بینی می‌کند.

جدول ۱۰- آنالیز واریانس برای بررسی کفایت مدل رگرسیونی

منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	F	سطح معناداری
مدل رگرسیونی	۱۸۶۳/۶۹	۱	۱۸۶۳/۶۹		
باقیمانده	۱۷۸/۳۰	۴۸	۳/۷۱	۵۰۱/۷۰	۰/۰۰۰
کل	۲۰۴۲/۰۰	۴۹			

با توجه به داده‌های جدول ۱۰، سطح معنی‌داری آزمون کوچک‌تر از ۰/۰۵ است در نتیجه مدل رگرسیونی برازش داده شده از کفایت مناسبی برخوردار است.

نتیجه‌گیری

هدف از انجام این پژوهش بررسی رابطه بین همبستگی بین خانواده و اعتیاد به اینترنت بین دانش‌آموزان دختر متوسطه دوم شهرستان محمودآباد بود. نتایج نشان داد که بین همبستگی بین خانواده و اعتیاد به اینترنت بین دانش‌آموزان دختر متوسطه دوم شهرستان محمودآباد رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. همچنین متغیر همبستگی بین خانواده حدود ۸۹ درصد از تغییرات اعتیاد به اینترنت را پیش‌بینی می‌کند.

نتایج این تحقیق به طور واضح نشان می‌دهد که عوامل خانوادگی نقش گسترده‌ای در اعتیاد به اینترنت دارد. در واقع اگر رابطه اعضای خانواده با یکدیگر به صورت گرم و صمیمی و بدون کشمکش و تعارض باشد، جوی آرام و مناسب برای فرزندان ایجاد می‌کند و بدیهی است که آن‌ها از زندگی و تعامل در این خانواده لذت می‌برند. اما اگر خانواده سرشار از تعارض و کشمکش باشد و اعضا برای یکدیگر احترام قائل نباشند، محیط خانواده به محیطی سرد و طردکننده مبدل می‌شود و فرزندان به دنبال محیطی امن برای فرار از این تعارض‌ها می‌گردند. نتایج این پژوهش ضمن تأیید رابطه اعتیاد به اینترنت بر اهمیت محیط

خانوادگی در شدت یافتن استفاده از اینترنت تأکید می‌کند. از این‌رو، در طراحی برنامه‌های درمانی محیط خانوادگی افراد حتماً باید مدنظر قرار گیرد. بنابراین نتایج پژوهش حاضر می‌تواند برای متخصصین فعال در حوزه مشاوره خانواده، مشاوره مدرسه و روان‌درمانی قابل استفاده باشد. بدین صورت که شناسایی متغیرهای ایستا و پویای موثر در بروز اعتیاد به اینترنت به متخصصان کمک می‌کند تا بر عوامل مذکور تمرکز کنند و فعالیت‌های‌شان را سازماندهی کنند که این امر منجر به ارائه خدمات موثرتر به مراجعان می‌شود. علاوه بر این، فراهم آوردن اطلاعاتی در زمینه‌های نوجوانان برای استفاده از اینترنت می‌تواند در شناخت هر چه بیشتر متخصصان از رفتار بازیکردن سودمند واقع شود. همچنین نتایج حاصل می‌تواند برای نهادهای مسئول در حوزه سلامت نوجوانان نیز موثر باشد و آن‌ها را به سمتی سوق دهد که با توجه به واقعیت‌های موجود، تدابیر لازم را در جهت پیشگیری از آسیب‌های استفاده نادرست از اینترنت اتخاذ نمایند.

منابع

- [۱] تبرسائی، ر.، باقرزاده، ی.، بازگیر، ب. و تبرسائی، ع.، ۱۳۹۶، بررسی رابطه جو عاطفی خانواده با میزان اعتیاد به اینترنت در دانش‌آموزان پسر شهر بوشهر. کنفرانس بین‌المللی فرهنگ آسیب‌شناسی روانی و تربیت، دوره ۱.
- [۲] محمدی‌نسب، م.، همایونی، ع. و مجیدی یایچی، ن.، ۱۳۹۹، بررسی رابطه همبستگی خانواده و الگوی ارتباطی والدین با بحران هویت نوجوانان. نشریه پژوهش‌های جامعه‌شناختی، سال چهاردهم، شماره ۱ و ۲.
- [۳] عیسی‌پور، ا.، ۱۳۹۷، رابطه جهت‌گیری مذهبی با هویت‌یابی و کمال‌گرایی نوجوانان دختر. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات شاهرود.
- [۴] امانی، ا. و بابایی گرمخانی، م.، ۱۳۹۳، بررسی رابطه همبستگی خانواده و الگوی انضباطی والدین با بحران هویت و عشق پرشور به جنس مخالف در پسران نوجوان. فصلنامه مشاوره و روان‌درمانی خانواده، دوره ۴، شماره ۳، ۵۳۰-۵۵۰.
- [۵] خسروی، زهره؛ علیزاده صحرائی، ام‌هانی، ۱۳۹۰، رابطه اعتیاد به اینترنت با عملکرد خانواده و سلامت روان در دانش‌آموزان. مطالعات روانشناسی تربیتی، ۱۴: ۸۰-۵۹.
- [۶] زندی‌پیام، آ.، داودی، ا. و مهرابی‌زاده هنرمند، م.، ۱۳۹۸، رابطه جو عاطفی خانواده و سلامت روان با اعتیاد به بازی‌های آنلاین. مجله دانشگاه علوم پزشکی اراک، دوره ۲۲، شماره ۱.
- [۷] خانجانی، م.، قنبری، ف. و نعیمی، ا.، ۱۳۹۸، بررسی ارتباط کارکرد خانواده، سبک دلبستگی و سبک‌های تربیتی والدین با اعتیاد به اینترنت در نوجوانان. فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی دانشگاه علامه طباطبائی، سال دهم، شماره ۳۷، ص ۱۲۱-۱۴۲.
- [۸] امیرتیموری، وحیده.، ۱۳۹۶، بررسی رابطه انعطاف‌پذیری و همبستگی خانواده با وقوع رفتارهای پرخطر در نوجوانان شهر نجف‌آباد. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور مرکز تهران.
- [۹] ترکاشوند، ف.، کراسکیان موجمباری، آ.، ۱۳۹۵، ویژگی‌های روان‌سنجی شاخص روابط خانوادگی (*IFR*) در دانش‌آموزان. روان‌سنجی، دوره ۴ شماره ۱۶، ۱-۱۷.
- [۱۰] مظاهری، م.ع.، حبیبی، م. و عاشوری، ا.، ۱۳۹۲، ویژگی‌های روان‌سنجی نسخه فارسی مقیاس انسجام و انعطاف‌پذیری خانواده (*FACES-IV*). مجله روانپزشکی و روانشناسی بالینی ایران. ۱۹ (۴): ۳۱۴-۳۲۵.
- [۱۱] بحری، ب. ن.، صادق مقدم، ل.، خدادوست، ل.، محمدزاده، ج. و بنفشه، ا.، ۱۳۹۰، وضعیت اعتیاد به اینترنت و ارتباط آن با سلامت عمومی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی گناباد. نشریه مراقبت‌های نوین، دوره ۸، شماره ۳ (پیاپی ۳۱)، ص ۱۷۳-۱۶۶.
- [12] Olofsdotter, S., Furmark, T., Aslund, G., and Nisson, K.W. (2018). "The mediating role of parenting behaviors in the relationship between early and late adolescent levels of anxiety: Specificity and informant effects". *Journal of Adolescence*. 69, 118-129.
- [13] Faulkner, X., and Culwin, F. (2005). "When fingers do the talking: A study of text messaging". *Interacting with Computers*, 17: 167-185.
- [14] Lu, X., Watanabe, J., Liu, Q., Uji, M., Shono, M., and Kitamura, T. (2011). "Internet and mobile phone text-messaging dependency: factor structure and correlation with dysphoric mood among Japanese adults". *Computer in Human Behavior*. 27: 1702-1709.
- [15] Young, K.S. (1998). "Internet addiction: the emergence of a new clinical disorder". *Cyberpsychology & Behavior*. 1: 237-44.
- [16] Widyanto, L., and McMurrin, M. (2004). "The Psychometric Properties of the Internet Addiction Test". *Cyberpsychology & Behavior*. 7(4): 443-450.
- [17] Yen, J.Y., Yen, C.F., Chen, C.C., Chen, S. and Ko, C. (2007). "Family factors of internet addiction and substance use experience in Taiwanese adolescents". *CyberPsychology & Behavior*. 10(3): 323-329.

- [18] Tsai, C.C., and Lin, S.S. (2003). "Internet addiction of adolescents in Taiwan: An interview study". *CyberPsychology & Behavior*. 6(6): 649–652.
- [19] Tsitsika, A., Critselis, E., Louizou, A., Janikian, M., Freskou, A., Marangou, E., Kormas, G., Kafetzis, D. (2011). "Determinants of Internet addiction among adolescents: A case-control study". *The Scientific World Journal*. 11: 866–874.
- [20] Ferraro, G., Casi, B., D'Amico, A., and Blasi, M. (2007). "Internet addiction disorder: an Italian study". *Cyberpsychology & Behavior*. 10(2): 170–175.
- [21] Johansson, A. and Gotestam, G. (2004). "Internet addiction: characteristics of a questionnaire and prevalence in Norwegian youth (12-18 years)". *Scandinavian Journal of Psychology*. 45: 223–229.
- [22] Kanwal, N. and Archana, D.A. (2003). "Internet addiction in students: a cause of concern". *Cyberpsychology & Behavior*. 6(6): 653–656.
- [23] Kim, K., Ryu, E., Chon, M.Y., Yeun, E.J., Choi, S.Y., Seo, J.S., and Nam, B.W. (2005). "Internet addiction in Korean adolescents and its relation to depression and suicidal ideation: a questionnaire survey". *International Journal of Nursing Studies*. 43:185–192.
- [24] Siomos, K., Floros, G., Fisoun, V., Evaggelia, D., Farkonas, N., Sergentani, E., Lamprou, M., and Geroukalis, D. (2012). "Evolution of Internet addiction in Greek adolescent students over a two year period: The impact of parental bonding". *European Child and Adolescent Psychiatry*. 21(4): 211–219.
- [25] Gunuc, S., Dogan, A. (2013). "The relationship between Turkish adolescents' Internet addiction, their perceived social support and family activities". *Computer in Human Behavior*. 29: 2197- 2207.
- [26] Li, W., Garland, E.L., and Howard, M. (2014). "Family factors in Internet addiction among Chinese youth: a review of English and Chinese-language studies". *Computer in Human Behavior*. 31: 393-411.
- [27] Huang, X., Zhang, H., Li, M., Wang, J., Zhang, Y., and Tao, R. (2009). "Mental health, personality, and parental rearing style of adolescents with Internet addiction disorder". *Cyber Psychology, Behavior, and Social Networking*. 13(4): 401–406.
- [28] Ko, C.H., Yen, J.Y., Liu, S.C., Huang, C.F., and Yen, C.F. (2009). "The associations between aggressive behaviors and Internet addiction and online activities in adolescents". *Journal of Adolescent Health*. 44(6): 598–605.
- [29] Lam, L.T., Peng, Z.W., Mai, J.C., and Jing, J. (2009). "Factors associated with Internet addiction among adolescents". *Cyber Psychology and Behavior*. 12(5): 551–555.
- [30] Şenormancı, Ö., Şenormancı, G., Güçlü, O., and Konkan, R. (2014). "Attachment style and family functioning in patients with Internet addiction". *General Hospital Psychiatry*. 36: 203-207.
- [31] Bernardi, S., & Pallanti, S. (2009). "Internet addiction: A descriptive clinical study focusing on comorbidities and dissociative symptoms". *Comprehensive Psychiatry*. 50(6): 510–516.
- [32] Xiao, H., Su, L., Gao, X., Fan, F., and Cao, F. (2007). "Effect factor analysis of middle school students' Internet overuse tendency". *Chinese Journal of Clinical Psychology*. 15: 149–151.
- [33] Wang, H., Zhou, X., Lu, C., Wu, J., Deng, X., and Hong, L. (2011). "Problematic internet use in high school students in Guangdong province, China". *PloS One*. 6(5): e19660.
- [34] Park, S.K., Kim, J.Y., and Cho, C.B. (2008). "Prevalence of Internet addiction and correlations with family factors among South Korean adolescents". *Adolescence*. 43:895–909.
- [35] Liu, C.Y., and Kuo, F.Y. (2007). "A study of Internet addiction through the lens of the interpersonal theory". *CyberPsychology & Behavior*. 10(6): 799–804.
- [36] Lei, L., & Wu, Y. (2007). "Adolescents' paternal attachment and internet use". *CyberPsychology and Behavior*. 10(5): 633–639.
- [37] Brown, L.B., and Manning, W.D. (2009). "Family boundary ambiguity and the measurement of family structure: the significance of cohabitation". *Demography*. 46(1): 85-101.

- [38] Martínez-Pampliega, A., Cormenzana, S., Corral, S., Iraurgi, I., and Sanz, M. (2019). "Family structure, interparental conflict & adolescent symptomatology". *Journal of Family Studies*.
- [39] Olson, D., Portner, J., and Lavee, Y. (1985). "Family adaptability and cohesion evaluation scale (FACES III)". St. Paul, MN: University of Minnesota.